ख्येति" ज्योतिषम् । (अनलः कृत्तिका) एवं यथायथमुदाहार्यम् ।

अग्न्यभिमानिनश्च देवाः कुत उत्पन्नाः? कस्मिन् कस्मिन् । कर्मणि? वा तेषामधिष्ठातृत्वं तदुक्तं भारते ।

अङ्गिराउवाच कुरु पुत्रं प्रजासर्गं भवाग्निस्त्विमिरापहः । मा च देव! कुरुष्वाग्ने! प्रथमं पुत्रमञ्जसा ॥ तच्छ्रुत्वाऽङ्गिरसो वाक्यं जातवेदास्तदाऽकरोत् । राजन् ! । बृहस्पतिर्नाम तस्याप्यङ्गिरसः सुतः । ज्ञात्वा प्रथमजं तन्तु वह्नेराङ्गिरसं सुतम् । उपेत्य देवा पप्रच्छुः कारणं तत्र भारत । स तु पृष्टस्तदा देवैस्ततः कारणमब्रवीत् । प्रत्यग्रहीत्तं तु देवास्तद्वचोऽङ्गिरससुतदा । तत्र नानाविधानग्नीन् प्रवक्ष्यामि महाप्रभान् । कर्मभिर्व्यक्तभिः ख्यातान्नानार्थान् ब्राह्मणेष्विह । व०मार्क० स० २१६ अध्या०

अङ्गिरसो यस्तृतीयस्तु पुत्रः कुरुकुलोद्वह ! । तस्याभवत् शुभा भार्या प्रजासत्राञ्च मे शृणु । बृहत्कीर्त्तिर्बृहज्ज्योतिर्बृहद्ब्रह्मा बृहन्मनाः । बृहन्मन्त्रो बृहद्भासस्तथा राजन् ! बृहस्पतिः । प्रजासु तासु सर्वासु रूपेणाप्रतिमाऽभवत् । देव! भानुमती नाम प्रथमाऽङ्गिरसः सुता । भूतानामिव सर्वेषां तस्यां रागस्तदाऽभवत् । रागाद्रागेति यामाहुर्द्वितीयाऽङ्गिरसः सुता । यां कपर्द्दिसुतामाहुर्दृश्यादृश्येति देहिनः । तनुत्वात् सा सिनीवाली तृतीयाऽङ्गिरसः सुता । पश्यत्यर्चिष्मती भाभिर्हविर्भिश्च हविष्मती । महामखेष्वाङ्गिरसी दीप्तिमत्सु महामते ! । महायतीति विख्याता सप्तमी कथ्यते सुता । यान्तु दृष्ट्वा भगवती जनः कुहुकुहायते । एकानंशेति तामाहुः कुहूमङ्गिरसः सुताम् । ३१७ अ० बृहस्पतेश्चान्द्रमसी भार्याऽभूद्या यशस्विनी । अग्नीन् साऽजनयत् पुत्रान् षडेकाञ्चापि पुत्रिकाम् । आहुतिष्वेव यस्याग्नेर्हविषाज्यं विधीयते । सोऽग्निर्बृहस्पतेः पुत्रः संयुर्नाम महाव्रतः । चातुर्मास्येषु यस्येष्ट्वामश्वमेधेऽग्रजः पशुः । दीप्तो ज्वालैरनेकाभैरग्निरेषोऽथ वीर्यवान् । संयोरप्रतिमा भार्या सत्याऽसत्याऽथ धर्मज! ॥ अग्निस्तस्य सुतो दीप्तस्तिस्रः कन्याश्च सुव्रताः प्रथमेनाज्यभागेन पूज्यते योऽग्निरध्वरे । अग्निस्तस्य भरद्वाजः प्रथमः पुत्र उच्यते मौर्ण्यास्येषु सर्वेषु हविषाज्यं स्रुचोद्यतम् । भरतो नामतः सोऽग्निर्द्वितीयः संयुतः सुतः । तिस्रः कन्या भवन्त्यत्र या वासां स भरतः पतिः । भरतस्तु सुतस्तस्य भरत्येका च पुत्रिका । भरतो भरतस्याग्नेः पावकस्तु प्रजापतेः । महामन्त्रयमन्त्रितस्तथा भरतसत्तमः । भरद्वाजस्य भार्या तु वीरा वीरस्य पिण्डदा । प्राहुराज्येन तस्येज्यां सोमस्येव द्विजाः शनैः । हविषा यो द्वितीयेन सोमेन सह युज्यते । रथप्रभूरथाध्वानः कुमारेताः स उच्यते । सरव्यां जनयन् सिद्धिं भानुं भाभिः समावृणोत् । आग्नेयं मानयन्नित्यमाधाने ह्येष स्रूयते । यस्तु न च्यवते नित्यं यशसा ब्रह्मसा श्रिया । अग्निर्निच्यवनो नाम पृथिवीं स्तौति केवलम् । विपाप्मा कलुषैर्मुक्तो विशुद्धार्चिषा ज्वलन् । विपापोऽग्निः सुतस्तस्य सत्यः समयधर्मकृत् । अक्रोशतां हि भूतानां यः करोति हि निष्कृतिम् । अग्निः स निष्कृतिर्नाम शोभयत्यभिसेवितः । अनुकूजन्ति येनेह वेदनार्त्ताः स्वयं जनाः । तस्य पुत्रः स्वनो नाम पावकः स रुजस्करः । यस्तु विश्वस्य जगतो बुद्धिमाक्रम्य तिष्ठति । तं प्राहुरध्यात्मविदो विश्वजिन्नामपावकम् । अन्तरग्निः स्मृतो यस्तु भुङ्क्ते पचति देहिनाम् । स जज्ञे विश्वभुङ्नाम सर्वलोकेषु भारत ! । ब्रह्मचारी यतात्मा च सततं विपुलव्रताः । ब्राह्मणाः पूजयन्त्येनं पाकयज्ञेषु पावकम् । पवित्रा गोतमी नाम नदी यस्याऽभवत् प्रिया । तस्मिन् कर्माणि सर्वाणि क्रियन्ते धर्मकर्तृभिः । वडवाग्निः पिबत्यम्भो योऽसौ परमदारुणः । ऊर्ध्वभागूर्ध्वभाङ् नाम कविः प्राणाश्रितस्तु यः । उद्गधारं हविर्यस्य गृह्णे नित्यं प्रदीयते । ततः स्विष्टं भवेदाज्यं स्विष्टकृत् परमः स्मृतः । यः प्रशान्तेषु भूतेषु सन्तुप्यति पावकः । क्रुद्धस्य तरसा जज्ञे मन्यन्ती चाथ पुत्रिका । खाहेति दारुणा क्रूरा सर्वभूतेषु तिष्ठति । त्रिदिवे यस्य सदृशो नास्ति रूपेण कश्चन अतुल्यत्वात् स्मृतो देवैर्नाम्ना कामस्तु पावकः । संहर्षाद्वारयन् क्रोधं धन्वी खड्गी रथे स्थितः समरे नाशयेच्छत्रून् मनोधो नाम पावकः । उक्थो नाम महाभाग । त्रिभिरुक्थैरभिष्टुतः । महावाचन्वजनयत् समाश्वासं हि यं विदुः । २१८ अ०

काश्यपो ह्यथ वाशिष्ठः प्राणश्च प्राणपुत्रकः । अग्निराङ्गिरसश्चैव च्यवनस्त्रिसुवर्चकः । अचरत् स तपस्तीव्रं पुत्रार्थं ब्रह्मवार्षिकम् । पुत्रं लभेयं धर्मिष्ठं यशसा ब्रह्मणा समम् । महाव्याहृतिभिर्ध्यातः पञ्चभिस्तैस्तदा त्वथ । जज्ञे तेजो महार्चिष्मान् पञ्चवर्णः प्रभावनः । समिद्धोऽग्निः शिरस्तस्य बाहू सूर्यानिलौ तथा । चक्षुर्नेत्रे च सुवर्णाभे कर्णे जङ्घे च भारत ! । पञ्चवर्णः स तपसा कृतस्तैः पञ्चभिर्जनैः । पाञ्चजन्यः श्रुतो देवः पञ्चवंश-